

Första delen av inskriften är avfattad i versform.

Rað þu runar. Rett let rista

bildar ett verspar. Fortsättningen är däremot icke vers.¹ Versparet är med säkerhet ej diktat för tillfället. Det har varit ett känt uttryck som ristaren har tagit upp och använt. Till versformen hör, utom allitterationen, även imperativen med utsatt subjekt och ordställningen i den senare satsen med predikatet jämte bestämning främst.

Enligt Brate (*Svenska runristare*, s. 85) är Hovgården-stenen sannolikt ristad av Torgöt Fotsarvi. Brate framhåller likheten med Torgöts signerade ristning vid Ekeby, Skånella sn. von Friesen (*Upplands runstenar*, s. 69) antager, att Hovgården-stenens ristare även har utfört den äldre av

de båda runstenarna vid Råsta i Spånga sn (U 77). Brate finner även, att de båda ristningarna påminna om varandra »om ock icke tvinga till antagande av samma ristare. Till samma tid synas de däremot väl kunna hänföras.»

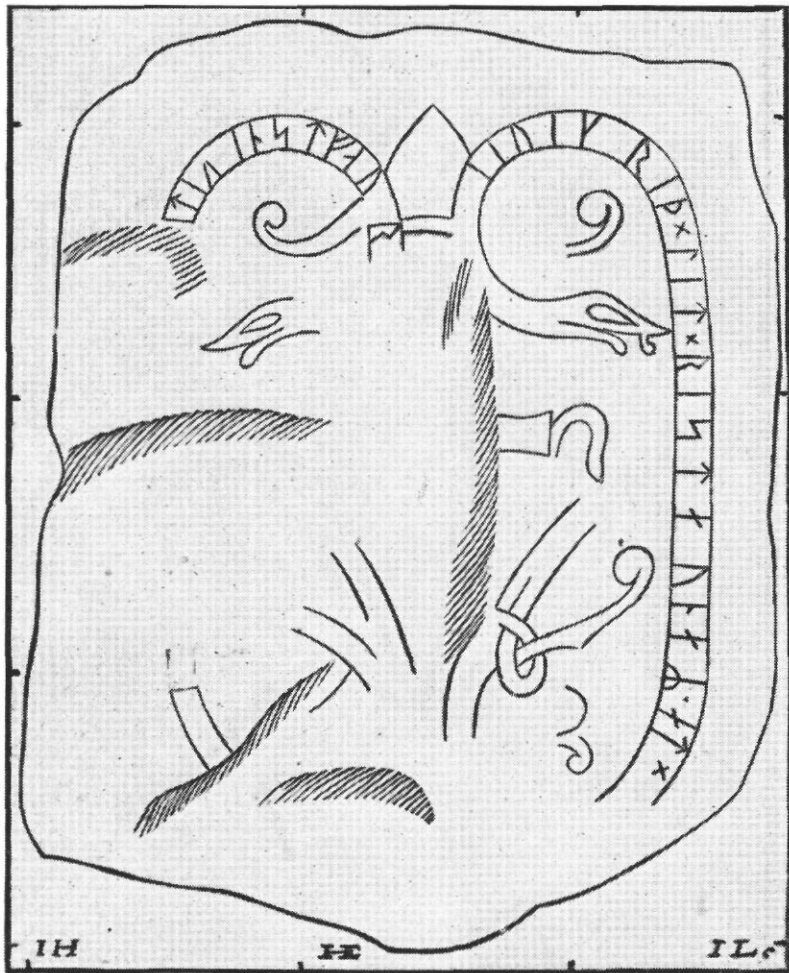

Fig. 9. U 12. Bona, Munsö sn. Efter B 282.

12. Bona, Munsö sn.

Litteratur: B 282, L 335. J. Hadorph, Färentuna Häradz Runestenar (1680), n:r 21; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 245; O. Celsius, SR 1, s. 21; V. Dahlgren, Färentuna härad, 1851 (ATA), s. 31; UFT h. 12 (1884), s. 290.

Äldre avbildning: J. Leitz 1676 (hos Hadorph a. a., Peringskiöld a. a. och B 282).

Ristningen fanns enligt Hadorph »uthi en förbränd häll». Endast en del av inskriften kunde läsas. — Numera är stenen spårlöst försvunnen, sannolikt helt förstörd.

Inskrift (enligt B 282):

- - uikrip × lit × rista unar at × tir instfau r
5 10 15 20 25 30

... let rista [r]unar at ...

»... lät rista runor efter ...»

13. Husby, Munsö sn.

Pl. 5, 6.

Litteratur: (B 1137) L 336, D 2: 56. J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 245, Ättartal för Swea och Götha Konunga Hus (1725), s. 33; O. Celsius, SR 2, s. 187; Brev från A. Seton till J. G. Liljegren (ATA); V. Dahlgren, Färentuna härad, 1851 (ATA), s. 29; UFT h. 12 (1884), s. 291; E. Brate, Anteckningar (ATA).

Äldre avbildningar: Peringskiöld, Monumenta (osign.); Seton, teckning (i brev till Liljegren); Dybeck a. a.; Brate 1901 (ATA).

Fragment av en runsten, stående på toppen av »Björn Järnsidas hög». På en teckning av högen från 1600-talet, utförd av assessor C. L. v. Schantz (B 1137), synes fragmentet på samma

¹ Brate läser såsom nämnt 31—34 **trop** och får därigenom ytterligare ett verspar, med allitteration på orden **tolin** och **trop**. Han läser 75—83 : **i merki srni**, vilket han anser ha utgjort »udda versen av ett verspar, som t. ex. varit: *i mærki siRun (at minnum skulu)* 'Alltid runprydda vårdar (till minne skola vara)'. Större delen av inskriften skulle alltså ha varit på vers.

plats som nu; bakom detsamma är rest en hög stång med vimpel. Stenen har emellertid senare fallit ned; i början av 1800-talet fanns den »i Öster, bak-ut, och helt nera intill belägen, nedan- före Björnshögen vid Husby» (Seton). »Enligt en äldre anteckning bland Munsö kyrkas handlingar», skriver Dahlgren, »hade fordom en runsten varit rest å Björnhögen, men denna hade 'bönderna thedansläpat' och begagnat till spishäll; sedermera hade den, sönderslagen och skadad, blifvit å högen ånyo uppförd. Numera är denna sten belägen å högens nordvestra sida.» Dybeck uppger platsen vara »bland ätthögarne öster om Husby gård». Någon gång vid slutet av 1800-talet flyttades stenen åter upp på högens plana toppyta. Enligt uppgift (ATA 1825/30) skall en annan del av runstenen finnas inmurad i en skorsten på södra flygelbyggnaden.

»Björn Järnsidas hög» är den största och högst belägna av en samling högar på ryggen av den skogklädda grusås, som löper Ö om landsvägen omedelbart Ö om Husby gård. På östra sidan sluttar åsen ganska brant mot Mälaren (Långtar- men). Gravfältet sträcker sig ungefär 500 m. i riktningen N—S; det består av 120—140 högar jämte några rösen och ett brandlager (E. Bellander). Åsens största höjd över sjön är 25 m. Där är »Björn Järnsidas hög» be- lägen. Den är relativt oskadad, har en höjd från NV av 4 m. och en diameter av 25 m. Toppen är tämli- gen plan.

Högen omtalas av Peringskiöld i hans arbete *Ättar- tal för Swea och Götha Konunga Hus* (1725). Björn Järn- sida, som har varit konung i Svea och Göta rike år 780, säges efter sin död ha blivit begravnen på Munsö, »därest des hög ännu finnes belägen i en stor sandås 94 alnar nordost ifrån kl. Hof-Cammereraren Elias Adelstiernas gård, Husby benämnd; och kallas af gemene Man Biörne- Backen». Namnet Björn Järnsidas hög förekommer även i *Bautil*, Seton kallar den Björnshögen och Dybeck (*Mälarens öar*, 1861, s. 12) »Björnshögen eller som gamla fornforskare sagt: Björn Järnsidas hög».

Grå granit. 0,65 × 0,90 m.

Ristningen består av två runslingor, som korsa varandra, så att den längre går under den kortare. Den längre skall uppenbarligen läsas först, då den tillhör början av inskriften.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter Peringskiölds *Monumenta*):

... [r]ku⁵tr þair atu¹⁰ oku¹⁵[þ] ...

... [þo]rgutr þæir andu ok kuþ[s] ...

»... Torgöt, de ...» »... (hans) ande och Guds (moder) ...» (?)

Framför 2 k fanns enligt Brate nedre bst till r i behåll; det är nu borta. Dybeck har här bst av u, Seton en bst som snarast tyder på r, Peringskiöld ett fullständigt r. Är denna läs- ning riktig, har namnet säkerligen varit þorkutr Torgöt. — Framför 10 a har Dybeck en bst av k eller m, men detta är sannolikt felaktigt; varken Peringskiöld, Seton eller Brate ha här något. Runan 13 är tydligt o; hos Peringskiöld (och Liljegren) felaktigt l, hos Dybeck l eller n. 16 þ är hos Peringskiöld tydligt och fullständigt; numera finnes endast nedre delen av en hst i behåll.

Den kortare slingans inskrift kan, såsom Brate har föreslagit, vara en återstod av ett Guð hialpi hans andu ok Guðs moðir.

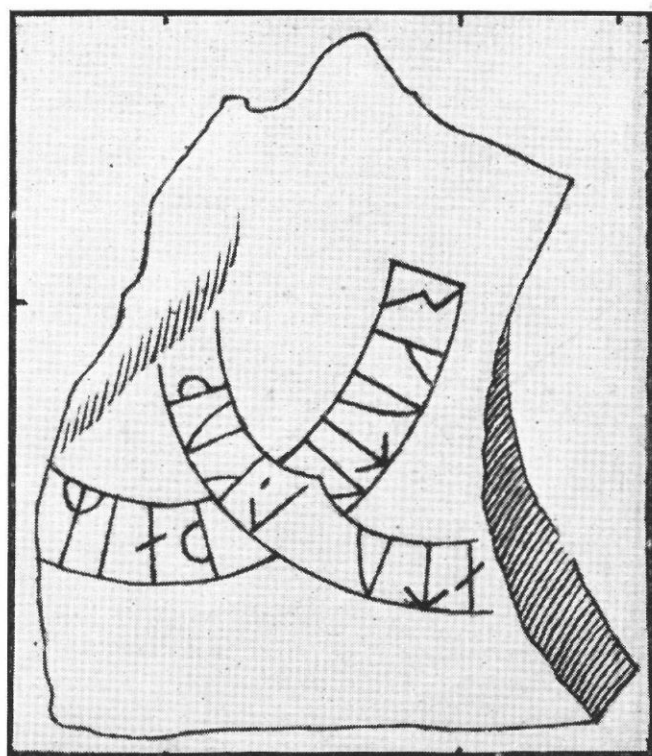

Fig. 10. U 13. Husby, Munsö sn.
Ur: J. Peringskiöld, *Monumenta*.